

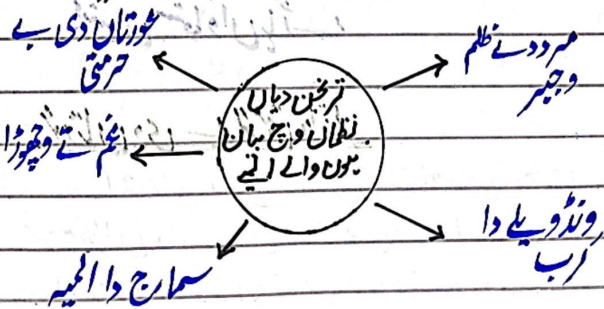
پنجابی (سی ایس ایس 2018)

ترخین دیاں نظماں کس ایسے دا بیان تھیں؟ فہرستیں گل کرو؟

تعارف

ترخین توں مراد اوں ساکھا ڈیتر اے جتھے جوان لڑیاں، عورتاں، آسوانیاں لکھیاں تھیں، جیہڑے کتھیاں تھیں تے فال، جھٹ، جھٹ گیت گانڈیاں تھیں، ایہڑا ہی دی ترخین دے دوصے تھیں۔ پہلا حصہ ورتج الجھٹ ہفتار دے رومانی جزبات دی تمثیل ورتج پنجاب دی خوشحالی، رہنمائی، نیتل، پیرا محبت، تررتل روایتاں دا ذکر اے۔ جڈے دوجے حصہ ورتج آزادی، ٹکرون، ہجرت، دستاں، ڈکھ درد، سیاسی سماجی بدحالی، دانشمنہ بیان، کتیا لیا اے۔ ترخین دے ذریعہ ورتج ورتج دا لکھ، عورتاں دی، حرمتی، غم، توجھوڑا، سماج دا الجھہ بیان کتیا لیا اے۔

2- ترخین دیاں نظماں ورتج بیان، بون والے ایسے

وٹڈ ویلے واگرب

(i)

قیام پاکستان نوں اجڑا ہجرت و بلجیئم
مسائل تے خون خرابہ سبیا او پے پنجاب دیاں تیج
دریاواں دا پانی رت و رنگا کر دیا وٹڈ ویلے قتلہ و ہاجرا
خارست تے مسلمانان زمین و لے ظلم نوں لڑن
وج احمد راسی نے بیسراں بیان کیتا۔

ہ کیوں کتیاں، کیوں تمناں درواں والیے ماٹے

آج لڑجھتی پٹوڑیاں و قیماں

پٹوڑے دے جھنڈا

کٹ لے گئے و خجرا

پاواں دے کیتوئی ماٹے

آج کوارے ہا سے

جاواں گیسٹے پاسے

اگے تیجھے سجھے کھے

یا کیدو یا کھیرے

جینیاں تے کھال بیسراں کتیاں

کھال راا خچھے ہنڈاڑے

کیتوئی ستھاواں ہاڑے

ٹورتان دی بے گرمی واگرب

(ii)

احمد راسی دیا تیج نظران زورج اویناں قیامت

خیر منظران دا ذکر ایش و طے نوں دسوا لے، خیر

فسادت تے دوران ٹورتان دیاں ٹورتان دے خنڈاڑے

لنگر، کھنٹیاں کولوں و لہرے مایہ چھوڑ مایاں کولوں
دھیان و لکھ سونیاں

سہ ٹھیاں ساریاں عدلاں بیتہ
ایتھ سارے ہو گئے اکتھ

بھیناں لٹیاں ویراں، بھیناں دیو دیو
وے جتی میری لیراں لیراں

”سُن وے بابل میلا“ وچ بربریت دا نقشہ و لکھ کر
دل خون دے اکتھ و روزاں

سُن وے بابل میری تیرے ٹٹ گئے سارے مان
تیری یلک پیراں وچ زل کئی مٹی وچ مل کئی شان
تیری شرمیاں والی دھی توں اج ویکھے سہ شرمیاں
جَد بھیر پو وے تے بابلا کون اوڈا ای درد و نڈاں

غمت و چھوڑے دا بیان (iii)

احمد راسی شاعری دے ذریعے جذبات دا بہترین
نمونہ پیش کر دے نیں۔ اوہناں دی شاعری وچ تھوڑا
تھوڑا فسادات وچ لٹیاں پٹیاں لٹیاں دے رہن
مایاں توں وچھڑیاں دھیاناں دے ریڈے، اکتھ بھیراں
دادکھ، درد تے غمت نظر انداز کر دے

سے میرے نال جو سبھی ہو گئی ہیں کینوں سناواں وین
 پر اک گل سن لے با بلا میری کلیاں ورگی ہیں
 اوید نت دے شیفنے با بلا میٹوں میں تر دینے چین
 میں اوہوای تیرے پران وے تے اوہوای تیرے میں
 المیرہ جو ر کثیرے با بلا کتے اوہوں وی کتے تر کین
 ایس درداں ماری دے تے تینوں تیرے میں اوہا کین
 سن وے با بلا میریا

لکھنؤ، ۱۹۱۰ء

(iv) سماج والہ میر

افسانہ نگاروں کے لئے میر نے ایک نیا راستہ
 آئے اور انہوں نے اپنے نئے نئے سافلیوں کو نکالا دیا اور
 دھیاں کھیناں کھینیاں اور نئے نئے مایاں توں وچھڑے
 جونی کھینیاں دی خوش ذاقستاں تیریاں اور نیاں نیاں
 والیں آن تے اونیاں دے آسناں سلہاں مایاں،
 پیکیاں قبول کرن توں الکا لکھنا اور لکھنا ایسی کیفیت
 توں بڑے ڈھنگ نال اپنی نظاں "سن وے با بلا میریا"
 "جو ہے جوئے بھیڑے تے میرا کوئی تر دردی" وچ
 بڑے ڈھنگ نال بیان کیتا۔

جو ہے جوئے بھیڑے ساڈے ٹٹا تے مان
 سرہاں آتے جان والے آج اکھ تر ملان
 جو ہے جوئے بھیڑے

احمد راسی نے اپنی نظم سورج تے دھرتی وچ دیا
 اکر ساڈے معاشرے وچ مرد دا غلبہ عورت اذکار
 ڈے مغلوب اے عورت کھاویں دھرتی وچ روپ
 لہج بیوی، کھاویں کمپن، کھاویں بیوی دے روپ
 لہج، کھاویں ماں تے روپ وچ؛ اوہناں پر حال
 وچ عورت پر جسے وچ مرد اے انحصار کرنا پیندا اے
 اوہناں مرد دے حیرت تے ظلم چپ اکر سمجھ پیندے نیں۔

ے قوں سورج میں دھرتی چنناں
 روچی آں قد میں تیرے
 توں تے میرے توں توں وچ
 پالے تیں ڈیرے
 میں لکے تیں قوں ای توں ایس
 اوہلے تیں بس تیرے
 میرے پاسے میرے، بنجو
 سکے ہتھ تیں تیرے
 جو کجھ تیرے دل وچ آوے
 اوہ میںوں منظور
 کھاویں بھڑکے ہیک نال لالے
 کھاویں سٹ دے دور
 تیرے رحم و کرم تے چنناں
 پئی آں چپا چپتے

3. مکملی گل

احمد یونس اپنی نظماں وچ ونڈ دے حالات
بیان کیتے نیں۔ ونڈ دے عورتاں دی بے حرمتی،
اپنییاں توں وحموت دا غم تے سماج دے راکھ
بارے بیان لیتاں، بھرت دے دوران قتل ہون
تے لٹن پٹن والیاں سوانیاں دے وین دی شامل
کیتے نیں۔